

Zajęcia manualne dla dzieci zagrożonych dysleksją.

CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU WŁASNEGO „Zabawy manualne z dzieckiem zagrożonym dysleksją”

Autor: Anna Hesse – Gawęda

Podstawa programowa

Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego

Dziecko kończące przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- 1) przejawia, w miarę swoich możliwości, zainteresowanie wybranymi zabytkami i dziełami sztuki oraz tradycjami i obrzędami ludowymi ze swojego regionu;
- 2) umie wypowiadać się w różnych technikach plastycznych i przy użyciu elementarnych środków wyrazu (takich jak kształt i barwa) w postaci prostych kompozycji i form konstrukcyjnych;
- 3) wykazuje zainteresowanie malarstwem, rzeźbą i architekturą (także architekturą zieleni i architekturą wnętrz).

CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU

Program własny „Zabawy manualne z dzieckiem zagrożonym dysleksją” został napisany dla dzieci pięcioletnich i sześcioletnich u których dostrzeżono „ryzyko dysleksji”. Wynikające zaburzenia percepcyjno – motoryczne utrudniają dziecku prawidłowy rozwój pamięci wzrokowej, słuchowej i ruchowej oraz orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni. Proponowane ćwiczenia mają za zadanie wspomóc rozwój dziecka.

Duży nacisk został położony na usprawnianie celowych i precyzyjnych ruchów ręki, kojarzenie doznań ruchowych z obrazami graficznymi, wyróżnianie i odtwarzanie narysowanych figur oraz kontrolowanie wykonywanego ruchu graficznego. Ważne jest również to, aby nauczyciel rozwijał wyobraźnię dziecka, poprzez doświadczanie różnych technik plastycznych oraz inspirował małego odkrywcę. Wszystkie te działania rozwijają chęci poznawcze. Rozwijają dziecka ekspresję, śmiałość, płynność ruchów oraz pobudzają prawą i lewą półkulę do działania.

CELE PROGRAMU WŁASNEGO

CELE GÓŁWNE

- podnoszenie sprawności obu rąk;
- kojarzenie doznań ruchowych z obrazami graficznymi;
- usprawnienie celowych i precyzyjnych ruchów rąk oraz ich współdziałanie;
- pobudzanie prawej i lewej półkuli mózgu do działania;

- utrwalanie orientacji w obrębie swojego ciała i przestrzeni;

CELE SZCZEGÓŁOWE

- ćwiczenie prawej i lewej półkuli mózgu;
- doskonalenie ruchów precyzyjnych palców i dłoni;
- utrwalanie prawidłowego trzymania przyborów do pisania, rysowania i malowania;
- kształcenie odpowiedniego nacisku podczas pisania, rysowania i malowania;
- doskonalenie precyzji motoryki małej;
- stopniowe usprawnianie ręki dominującej;
- prawidłowe wyróżnianie narysowanych figur;
- doskonalenie kontroli nad wykonywaniem ruchów w odtwarzaniu symboli graficznych;
- rozwijanie wyobraźni;
- odkrywanie świata poprzez różne techniki plastyczne;
- tworząc prace plastyczną kształcimy umiejętność postrzegania, myślenia, czucia i działania;

CELE UZUPEŁNIAJĄCE

- doskonalenie malowania całą dłonią i palcami;
- umiejętność operowanie plamą i kreską stosując pędzle o różnej grubości;
- kształcenie umiejętności tworzenia kompozycji za pomocą stemplowania;
- zapoznanie z materiałami, które dostarcza nam natura (np. kasza, zboże, fasola, owoce różnych gatunków drzew);
- zapoznanie z właściwościami papieru: różna grubość, faktura, podatność na darcie i ugniatanie;
- zapoznanie z materiałami wtórnego zastosowania (plastik, szkło, papier);
- budowanie zaciekawienia otaczającym światem poprzez prowokowanie pytań i dostarczanie radości odkrywania;
- odkrywanie działań umożliwiających poznawanie wielowymiarowości człowieka (postrzegam, myślę, czuję, działam);
- tworzenie sytuacji doskonalących pamięć, zdolność kojarzenia, umiejętność skupiania uwagi na rzeczach i osobach;
- dostrzegania i opisywania różnic, podobieństw;
- stwarzanie okazji do porządkowania i klasyfikowania;
- wykorzystywanie i tworzenie okazji do poznawania rzeczywistości;
- budowanie zaciekawienia otaczającym światem poprzez prowokowanie pytań i dostarczanie radości odkrywania;

- tworzenie sytuacji doskonalących pamięć, zdolność kojarzenia, umiejętność skupiania uwagi na rzeczach i osobach;
- wykorzystywanie i tworzenie okazji do poznawania rzeczywistości;
- wspieranie samodzielnych działań dziecka;
- umożliwianie dziecku dokonywania wyborów i przeżywania pozytywnych efektów własnych działań;
- wspieranie działań twórczych w różnych dziedzinach aktywności;
- uczenie nawiązywania bliskiego, serdecznego kontaktu z innymi osobami;
- identyfikowanie i nazywanie różnych stanów emocjonalnych;
- umożliwianie dziecku odkrywania znaczenia komunikowania się w sposób niewerbalny;
- tworzenie okazji do pełnienia przez dziecko różnych ról w układach interpersonalnych ze zwróceniem uwagi na rolę dziecka w rodzinie;
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności poprzez samodzielne, dokładne i rzetelne wywiązywanie się z podejmowanych zadań, szacunku do pracy swojej i innych.
- utrwalanie nazw kolorów;
- poszukiwanie indywidualnego wyrażania przeżyć artystycznych;
- odkrywanie radość z tworzenia własnej pracy;
- utrwalanie nawyku, że po zakończonym działaniu plastycznym sprzątamy swoje stanowisko pracy;

TREŚCI NAUCZANIA

Rozwój twórczości artystycznej dzieci oraz wrażliwość na sztukę zaczyna kształtować się już w dzieciństwie, gdy dziecko stawia pierwsze znaki na papierze. Czyni to na swój własny, niepowtarzalny sposób. Dziecko w wieku przedszkolnym w bardzo naturalny sposób „wkracza” w świat ludzi dorosłych, poprzez doświadczenie i odkrywanie otaczającej rzeczywistości. Staje się aktywne, ciekawe, chętne do rozwiązywania problemów. To czas wspaniałych, twórczych zachowań, dzięki którym dziecko odkrywa piękno. To również ważny moment dla nauczyciela, który na poziomie wieku pięciu i sześciu lat może wyraźnie zaobserwować dysfunkcje językowe, wzrokowe, dotykowe oraz kinestetyczne. Bardzo wyraźnie widoczne stają się również zaburzenia motoryki dużej oraz małej, zaburzenia pamięci, lateralizacji, orientacji w schemacie ciała oraz w przestrzeni. Dobrze przeprowadzona obserwacja, która wykaże wybiórcze zaburzenia rozwoju psychoruchowego może podejrzewać „ryzyko dysleksji”.

Ważne jest również to, że dziecko u którego można podejrzewać „ryzyko dysleksji”
charakteryzuje się:

PIĘCIOLATEK

- Mała sprawność ruchowa: dziecko słabo biega, ma trudności z utrzymaniem równowagi np. podczas chodzenia po krawężniku, jest niezgrabne w ruchach, ma kłopoty z łapaniem i rzucaniem piłki, źle funkcjonuje w zabawach ruchowych, z trudem uczy się jeździć na rowerku, hulajnodze.
- Mała sprawność ruchowa rąk: trudności i niechęć do samoobsługi np. zapinania guzików, sznurowania butów, zabaw manipulacyjnych takich jak nawlekanie koralików; źle trzyma kredki, rysując - za mocno lub za słabo je naciska.
- Budowanie z klocków sprawia dziecku trudność; maluch rysuje niechętnie i uproszczone, prymitywne rysunki. Nie umie narysować koła jako 3-latek, kwadratu i krzyża - jako 4-latek, trójkąta i kwadratu - jako 5-latek.
- Zaburzenia funkcji wzrokowych objawiają się kłopotami w składaniu obrazka pociętego na części, układaniu puzzli, układanek i mozaiki.
- Opóźniony rozwój lateralizacji: nie dominuje jedna ręka, lecz dziecko używa naprzemiennie obydwu.
- Opóźniony rozwój mowy – dziecko nieprawidłowo wymawia głoski, posługuje się niewielką ilością słów, ma problem z budowaniem zdań, dłuższych wypowiedzi, często używa neologizmów (czyli mówi „swoim językiem”), przekręca, upraszcza wyrazy, ma problem z zapamiętaniem nazw (np. pór dnia, nazw posiłków), nie zapamiętuje krótkich wierszyków i piosenek, niepoprawnie stosuje wyrażenia przyimkowe „w, pod, na, nad, przed” itp.
- Opóźniona jest orientacja w przestrzeni i schemacie własnego ciała: z końcem wieku przedszkolnego dziecko już nie powinno mylić się i mieć kłopotu ze wskazaniem prawej, lewej ręki.

SZEŚCIOLATEK

- Dziecko słabo skacze, wolno biega. Nie ma poczucia rytmu. Ma trudności z wykonywaniem ćwiczeń równoważnych (chodzenie po linii, stanie na jednej nodze) oraz z nauką jazdy na rowerze, nartach, łyżwach, rolkach.
- Kłopoty z samoobsługą spowodowane są małą precyzyjnością ruchów rąk – dziecko nie potrafi zawiązać sznurowadeł na kokardkę, używać nożyczek czy widelca.

- Dziecko pomimo wielu ćwiczeń nieprawidłowo trzyma ołówek w palcach, w niewłaściwym kierunku kreśli linie pionowe (od dołu do góry) i poziome (od prawej do lewej).
- Problemy dziecka sprawia rysowanie szlaczków, odtwarzanie figur i wzorów geometrycznych.
- Maluch ma kłopoty z wyodrębnieniem elementów z całości (odszukaniem szczegółów różniących dwa obrazki), jak również składaniem elementów w całość (np. budowaniem według wzoru budowli z klocków, układaniem mozaiki), trudności z odróżnianiem kształtów i liter podobnych (m – n - u, l – ł - t, g – p – b - d).
- Opóźnienie rozwoju lateralizacji – obserwujemy brak ustalenia ręki dominującej; dziecko nadal jest oburęczne.
- Opóźnienie rozwoju orientacji w schemacie ciała i przestrzeni objawia się tym, że dziecko ma problemy z określeniem stosunków przestrzennych („na, pod, za, przed, obok, wewnątrz, zewnątrz” itp.), ma trudności ze wskazaniem na sobie części ciała, gdy określa terminami prawe – lewe (np. prawa i lewa ręka, noga, ucho).
- Malec przejawia trudności w orientacji w czasie np. określaniu pory roku, dnia, godziny na zegarze.
- Nauka czytania sprawia mu duży kłopot - czyta bardzo wolno; najczęściej głośkuje i nie zawsze potrafi złożyć wyraz z głosek w całość, przekręca wyrazy, nie rozumie przeczytanego tekstu.
- Pierwsze próby pisania są nieudane – można zaobserwować, że dziecko często pisze litery i cyfry zwierciadlanie, odwzorowuje wyrazy, zapisując je od strony prawej do lewej.
- Zaburzone funkcje językowe charakteryzują się – wadliwą wymową, "przekręcaniem" trudnych wyrazów (przestawianie głosek i sylab, upodabnianiem głosek np. ‘sosa’ lub ‘szosza’), błędami gramatycznymi, ubogim słownikiem, trudnościami z zapamiętywaniem nazw pór roku, dni tygodnia, wiersza, piosenki, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie.
- Trudności w różnicowaniu głosek podobnych (np. z - s, b - p, k - g, t - k w wyrazach typu: „góra - kura”, „kosa - koza”, „biurko – piórko”, „taczka - kaczką”, są to zaburzenia słuchu fonemowego), trudności z wydzieleniem sylab i głosek ze słów, składaniem całego słowa z podanych sylab i głosek, rozpoznawaniem i tworzeniem rymów, wyklaskiwaniem rytmów.

METODY PRACY:

Metody asymilacji wiedzy (podająca).

Metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy (problemów).

Metody waloryzacyjne (eksponujące).

Metody praktyczne.

FORMY PRACY

Praca jednostkowa.

Praca zróżnicowana.

Praca zbiorowa:

- jednolita;

- zróżnicowana;

Grupy podczas pracy mogą dobierać się w następujący sposób:

1. Zgodnie z życzeniami dzieci (pary desmogenne).
2. Poprzez zbliżone postępy w nauce (pary homogenie);
3. Dziecko sprawniejsze manualnie z dzieckiem słabo rozwiniętym manualnie (pary heterogenne).

INDYWIDUALIZACJA

Każdy nauczyciel powinien pamiętać o tym, że podczas zajęć powinien tak organizować czas, aby mógł podejść indywidualnie do ucznia. Dzieci z „ryzykiem dysleksji” są różne tak, jak ich niedociągnięcia. Każda sfera rozwojowa wymaga oddzielnego oddziaływania.

PROCEDURY EWALUACJI

Nauczyciel w czerwcu powinien przeprowadzić obserwację dziecka a wyniki odnotować w karcie obserwacji dziecka. Należy również przeprowadzić test SKALA RYZYKA DYSLEKSJI wg prof. M. Bogdanowicz.

Program własny „Zajęcia manualne dla dzieci zagrożonych dysleksją” w całości dostępny jest w bibliotece szkolnej.